

від землеробства до скотарства знаменував кінець трипільської сторінки в давній історії України.[7, с.12]

Серед учених існують різні погляди на роль і значення трипільської культури в україногенезі. Зважаючи на її зрілість, самобутність та важливе місце у давній історії України, чимало дослідників схильні вбачати у трипільцях свого роду базову основу формування українського етносу. Підстави для таких тверджень дає збереження у життєдіяльності українців етнокультурних рис трипільської доби, пов'язаних з общинним устроєм поселень, сімейним типом ведення господарства, поширенням своєрідних землеробських обрядів та архітектурних традицій, культу родючості тощо. Отже, неможливо заперечити реальних впливів трипільців на процес україногенезу, як, зрештою, й будь-якої іншої спільноти, що тривалий час перебувала на території України. [1, с.87]

Список використаних джерел

1. Савчук Б. Українська етнологія / Савчук Б. – Ів.- Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – 78-88 с.
2. Пассек Т. - Трипільська культура - К., 1941. – 595с.
3. Белановская Т.Д. - Трипольская культура - Л., 1958. – 48с.
4. Бурдо Н.Б. - Населення раннього етапу Трипільської культури межиріччя Дністра та Південного Бугу
5. Залізняк Л. Л. Походження українського народу.— К., 1996. – 31с.
6. Залізняк Л.Л. Від склавинів до української нації. — К., 1997. – 256с.
7. Залізняк Л.Л. Трипільське коріння українців: міф чи реальність? – 17с.
8. Алексеева Т. И. Этногенез восточных славян по данным антропологии. — М., 1973.
9. Біляшевський М.Ф. Борисівське городище // зб. Трипільська Культура на Україні (ТКУ), т. I, Київ, 1926. — 1-7с.
11. Борисенко В. Й. Курс української історії. З найдавніших часів до ХХ століття. — К, 1998. — 616с.
12. Енциклопедія трипільської цивілізації. – К., (ЕТЦ) Укрполіграфмедіа. – Т.І – 703 с.; та Т. II – 654 с.

Філіпчук Олександра Юрївна, студентка КНУБА

ЛУЦЬКІ ПІДЗЕМЕЛЛЯ

Тема луцьких підземель мало досліджена, наповнена вигаданими історіями, що ускладнює пошук реальних об'єктів. Територія, яку можна

було б археологічно дослідити, тепер забудовується. Масштабні дослідження в Луцьку не проводилися.

Луцькі підземелля згадуються у декількох книгах, але ця тема мало проаналізована в українській історіографії. Найновішим і найповнішим дослідженням з цієї теми є стаття О.Котиса [1, с. 2] та книга С.Терського [2, с. 2]. Також тема луцьких підземель згадувалась у працях Р. Г. Метельницького [4, 5, с. 2-3], Б. В. Колоска [3, 5, с. 2-3] та П. О. Троневи́ча [6, 7, с.3].

Мета роботи – дослідження підземель Луцька шляхом аналізу різних джерел інформації, відтворення цілісної картини луцьких підземель.

Формування підземель розпочалося на початку XIV століття для захисту від пожеж та набігів татар. У 1616-му році розпочалося будівництво костелу, який складався з вітальні, підземного храму з місцем для вітваря. На сьогоднішній день са́ме підвали костелу збереглися краще інших підземних споруд і є найбільшими серед підземель Луцька.

Підземелля будувалися з різних причин, а тому й мали різні призначення:

Підвали і льохистаровинних будинків

У XIV столітті Луцьк став активно розбудовуватися. Луцьк вів торгівлю із містами Європи та Сходу. Стрімкий економічний розвиток призвів до певних трансформацій в містобудуванні. Будинки забудовувались щільно, без розривів. Два поверхи цих будинків були підземні. Верхній підземний поверх був підвалом, чипивницею, де зберігалися скрині з майном і дорогоцінностями. Нижній поверх був льохом, або холодним підвалом. У ньому робили приямок із дверима-лядою, в який весною складали лід, щоб він впродовж літа був холодним. Ці двоповерхові підвали складалися з досить просторих кімнат і сходових кліток до них. Згодом підвали були з'єднані в суцільну підземну забудову з відносно тонкими перегородками. В пізніші часи ці підвали починали руйнуватися і перетворювалися в довгі підземні галереї [1, с. 2].

Каналізація старовинних будинків-монастирів

Від кожного монастирського будинку в бік найближчої річки оборонного рову йшли довгі вузькі каналізаційні тунелі. Підземні ходи були обмуровані цеглою. Тунелі були вузькими і невисокими. Їх довжина була від кількох десятків до кількох сотень метрів.

Підземна частина давніх католицьких монастирських комплексів та православних церков (крипта)

Протягом всієї історії в Луцьку було більше 40 церков та монастирів і кожна будівля обов'язково мала підземелля. Підземелля виконували сакральну функцію (поховання духовенства, представників влади та жертводавців). Підземелля під лютеранською кірхою були пристосовані під трапезну. У церкві колишнього Луцького братства (XVII ст.) також існувала крипта. В XIX столітті храм занепав, крипту пограбували і зруйнували поховання.

Домініканський монастир (XIV ст.) має двоповерхові підвали, які сполучені з річкою Стир [3]. Підземні ходи під монастирем бернардинів також тягнуться у бік річки Стир і мають довжину 120 метрів та розмір 0,6х1 метр. Підземелля Єзуїтського архітектурного комплексу—найбільші серед усіх підземель Луцька. У підземеллях містяться залишки давніх розписів та настінні латинські написи. Тут був підземний храм. Є кімнати для трапези, поховання та інші.

Підземні виходи із замку Любарта

Найменша група підземель, складається з кількох підземних виходів із замку Любарта. Один із них виходив на луг, а інший – до річки Стир. Підземні ходи були вузькими і не довгими. Ходи слугували для того, щоб таємно покинути оточений замок або швидко проникнути в нього зовні а також давали змогу поповнювати запаси прісної води під час облоги. В документах вони називаються потайниками, або колодязями для схову від татар.

Сподіваємося, що в подальшому дослідники продовжать вивчення цієї маловідомої, але об'ємної теми.

Список використаних джерел

1. Хроніки Любарта: Котис О. Підземний Луцьк: забутий світ історії. [Електронний ресурс] // Хроніки Любарта. - 2017 - 12 грудня - СПб. : Хроніки Любарта, 2003 -. Режим доступу: <http://www.hroniky.com/articles/view/272-pidzemnyi-lutsk-zabutyi-svit-istorii>, вільний. - Загл. з екрану. (30.10.2018).
2. Терський С. В. Лучеськ Х–XV ст./С. В.Терський—Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2006— 252 с.—(Історія Луцька; т.1).
3. Колосок Б. В. Римо-католицькі святині Луцька / Б. В. Колосок. — К.:Техніка, 2004. — 224 с. — (Національні святині України).
4. Метельницький Р. Г. Деякі сторінки єврейської забудови Луцька./Р. Г. Метельницький.— К.: Дух і літера, 2001. — 178 с
5. Колосок Б. В. Луцьк: Архітектурно-історичний нарис./Б.В.Колосок, Р. Г.Метельницький — К.:Будівельник, 1990. — 192 с.
6. Троневиц П.О., Хілько М.В., Сайчук Б.Т. Втрачені християнські храми Луцька / П. О. Троневиц, М.В. Хілько, Б.Т. Сайчук — Луцьк, 2001, — 80 с.
7. Троневиц П. О. Оповідання з давньої історії Луцька / П. О. Троневиц. – Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2006. – 106 с.